

SPRAWOZDANIA Z KONFERENCJI NAUKOWYCH

Rocznik Pedagogiczny 36/2013
PL ISSN 0137-9585

BARBARA SMOLIŃSKA-THEISS
Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie

OBCHODY ROKU JANUSZA KORCZAKA W POLSCE¹

Decyzją Parlamentu Rzeczypospolitej rok 2012 został uchwalony Rokiem Janusza Korczaka. Inicjatywę w tej sprawie wniósł do Marszałka Sejmu Rzecznik Praw Dziecka, nadając od początku temu przedsięwzięciu rolę pedagogiczną związaną ze sprawami dzieci, a zwłaszcza ochroną ich praw. W ten sposób Rok Janusza Korczaka stał się wielkim przedsięwzięciem, projektem społeczno-edukacyjnym adresowanym do społeczności polskiej i międzynarodowej. Można go określić jako pedagogiczny projekt typu *action research* o bardzo szerokim zasięgu, z wyraźnie skonkretyzowanymi ideami i zadaniami.

Na pierwszym planie postawione zostały trzy główne idee, wokół których miały koncentrować się różnorodne działania w Roku Janusza Korczaka. Były to: dziecięca godność, ochrona praw dziecka i dziecięce obywatelstwo. Takie hasła skierowano do dorosłych i dzieci, do rodziców, nauczycieli, pracowników socjalnych, lekarzy, katechetów, sędziów rodzinnych, do policjantów, artystów, dziennikarzy, polityków i wielu innych grup społecznych, którym bliskie są sprawy dzieci. Miały one zabrzmieć głośno i wyraźnie – wyartykułowane po raz pierwszy już wiele lat temu przez Janusza Korczaka, wielkiego badacza, znawcę dziecięcych spraw i praw, pierwszego społecznego Rzecznika Praw Dziecka.

W założeniach Rok Korczaka pomyślany był jako utworzenie pola aktywności jednostek, grup i instytucji zajmujących się prawami dziecka, budowania między nimi sieci, więzi, wymiany komunikacji skupionych wokół korczakowskich idei szacunku dla dzieci. Taki program skierowany był na poznawanie idei korczakowskich, refleksyjne rozpoznawanie indywidualnych i społecznych praktyk wychowawczych w pracy z dziećmi. Rok Korczaka miał wyraźniej wyeksponować i spopularyzować idee pedagogiczne związane z prawami dziecka, wprowadzić je do przestrzeni publicznej, zbudować pole szerokiego społeczno-kulturowego dyskursu. Droga do realizacji tego celu, zgodnie z założeniami programu *action research*, było uruchomienie procesu społecznej edukacji i społecznego działania, podjęcie akcji organizowanych przez wielorakie podmioty społeczne,

¹ Skrócona, zmieniona wersja tekstu pt. *Ewaluacja Roku Janusza Korczaka*, [w:] *Rok Janusza Korczaka*, 2012. *Nie ma dzieci – są ludzie*, red. B. Smolińska-Theiss, Warszawa 2013, Biuro Rzecznika Praw Dziecka (w druku).

w efekcie budowa, wspieranie i rozwijanie ruchu społecznego na rzecz obrony praw dziecka.

Głównym ośrodkiem, centrum dla różnorodnych działań i rozwijającego się ruchu korczakowskiego była zbudowana przez Biuro Rzecznika Praw Dziecka i udostępniona wszystkim polsko-angielska strona internetowa www.2012.korczak.pl. Stała się ona specjalną płaszczyzną, medialną przestrzenią wymiany informacji i dokumentacji działań. Znalazły się tam dane na temat biografii Korczaka i jego działalności społeczno-pedagogicznej, różne wyimki z twórczości Korczaka, materiały, artykuły, opracowania związane z korczakowską spuścizną. W specjalnych zakładkach umieszczono informacje, dokumenty, zdjęcia, scenariusze, filmiki przygotowywane z okazji Roku Korczaka. Strona internetowa pełniła rolę centralnego miejsca dialogu, wymiany myśli, budowania relacji między wcześniej nieznanymi podmiotami². W ten sposób Internet stał się wyrazem ludzkiej aktywności i jednocześnie bardzo ważnym pedagogicznym narzędziem kreowania mediatyzowanych działań i interakcji³, związanych z Rokiem Janusza Korczaka. Pełnił on rolę lustra, odbicia działań prowadzonych w świecie realnym. Był swoistym medium pozwalającym dotrzeć do wielu osób, które przez Internet poznawały Korczaka, organizowały różnorodne korczakowskie „eventy” dokumentowane na stronach internetowych.

Internet wykorzystano także jako podstawowe źródło w ewaluacji Roku Janusza Korczaka. Ewaluacja miała ocenić zasięg i efekty społeczno-edukacyjne korczakowskiego projektu Roku 2012⁴. Celem było pokazanie, czym był Rok Korczaka, jakie siły mobilizował, jakie był jego zasięg i jakie efekty przyniósł, jak został oceniony przez internautów?

W efekcie tego badania dało się wyodrębnić i pokazać dwie sceny, na których rozgrywały się różne działania podejmowane w roku korczakowskim. Pierwsza z nich to scena realnych działań, („działań w realu”), czyli wielorakich przedsięwzięć związanych z postacią i dorobkiem Korczaka. Ta scena miała dwóch reżyserów. Pierwszym z nich był inicjator Roku Janusza Korczaka – Rzecznik Praw Dziecka, drugim – najważniejszym reżyserem programowym i artystycznym; zarówno aktorem, jak i widownią były różne instytucje, grupy, środowiska, jednostki, które podjęły hasła Roku Janusza Korczaka. Wsparciem i pomocą dla wszystkich służył Ośrodek Dokumentacji i Badań „Korczakianum” funkcjonujący przy Muzeum Historycznym miasta zbierający od lat i dokumentujący spuściznę Janusza Korczaka.

² R.V. Kozinets, *Netnografia. Badania etnograficzne online*. Warszawa 2012.

³ E. Bratland, *Aktywność, nowe media i posttradycyjne społeczeństwo*, [w:] *Język nowej komunikacji*, red. D. Siemieniecka, B. Siemieniecki i inni, Toruń 2010, s. 100.

⁴ Ewaluacja ex post została przeprowadzona przez Agencję SW Research na zlecenie Rzecznika Praw Dziecka. Dane z Internetu były analizowane za pomocą programów: Google Analytics, Newpoint, Desk-research oraz analizy treści on-line i off-line. Dodatkowo przeprowadzono badania ankietowe na ogólnopolskiej grupie internautów powyżej 16 lat.

KORCZAKOWSKIE KONFERENCJE, IMPREZY I AKCJE

Najwyraźniejszym, najbardziej widocznym znakiem społeczno-edukacyjnym Roku im. Janusza Korczaka były konferencje korczakowskie organizowane we wszystkich województwach przez Rzecznika Praw Dziecka wspólnie z władzami lokalnymi, kuratoriami, lokalnymi liderami, parlamentarzystami z danego terenu. Każdorazowo gromadziły one od 400 do ponad 1000 słuchaczy. Byli wśród nich dzieci i dorośli, nauczyciele, pracownicy socjalni, lekarze, artyści, księża, policjanci, dziennikarze, przedstawiciele innych zawodów zajmujących się sprawami najmłodszego pokolenia. Treścią tych spotkań były prawa dziecka.

Wykaz tych konferencji i ich tematykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Wykaz konferencji wojewódzkich zorganizowanych w Roku Korczaka

Miasto	Tytuł konferencji
Katowice	„O podmiotowości dziecka”
Łódź	„O godności dziecka”
Wrocław	„O prawach dziecka”
Gdańsk	„O wolnościach dziecka”
Poznań	„O równości w prawach dziecka”
Rzeszów	„O mądrym wychowaniu”
Warszawa	„Prawa dziecka – teoria i praktyka”
Bydgoszcz	„O prawie dziecka do bycia sobą”
Kraków	„O prawie dziecka do rozwoju”
Lublin	„O prawie dziecka do popełniania błędów”
Szczecin	„O prawie dziecka do wyrażania własnego zdania”
Gorzów Wielkopolski	„Dziecko ma prawa”
Olsztyn	„O prawie dziecka do szacunku”
Kielce	„O prawie dziecka do wypoczynku”
Białystok	„Ku dorosłości”
Opole	„Prawo dziecka do bezpieczeństwa”
Świdnica	„Od wolności do odpowiedzialności”

Źródło: materiały ewaluacji Roku Korczaka, Biuro Rzecznika Praw Dziecka.

W programie przygotowanym przez Rzecznika Praw Dziecka RP z okazji Roku Janusza Korczak znalazły się również konkursy: na scenariusz zajęć o prawach dziecka, na dziecięcy esej, na plakat ilustrujący roku⁵. Ruchomą wystawę o Januszu Korczaku i prawach dziecka pokazano m.in. w: Sejmie RP, Łazienkach Królewskich, w warszawskim metrze i kilkunastu miastach Polski.

⁵ Finałowe, nagrodzone dziecięce projekty plakatów zostały wydane przez Biuro Rzecznika Praw Dziecka w nakładzie 60 tys. egzemplarzy.

Na podstawie danych z Internetu można stwierdzić, iż w 2012 r. odbyło się ponad 2 tys. różnorodnych akcji, działań, przedsięwzięć, związanych z postacią i działalnością społeczno-wychowawczą Janusza Korczaka. Na tę liczbę składa się ponad 600 imprez, akcji, których organizatorzy zalogowali się na stronie www.2012.korczak.pl oraz 1013 różnych inicjatyw wpisanych do Internetu i wyszukanych przez programy Google Analytics, Desk-research przeszukujący głównie Facebook i Fanpage. Tę liczbę zdecydowanie powiększają różnorodne akcje, akademie, imprezy szkolne, do których udało się dotrzeć w niewielkim stopniu. Organizatorami imprez korczakowskich, poza szkołami, przedszkolami były gminy i różne instytucje powiatowe, szkoły wyższe – publiczne i niepubliczne, stowarzyszenia, kluby seniorów, różne grupy, które identyfikowały się z ideami Roku Korczaka. Najczęstszą formą ich aktywności były oczywiście akademie, konkursy, warsztaty, spotkania seminaria, ale obok tego pojawiały się marsze, spektakle teatralne, koncerty, rozgrywki sportowe.

W ramach Roku Janusza Korczaka odbyło się ponad 40 konferencji i seminariów organizowanych najczęściej przez uczelnie pedagogiczne. Niektóre z nich miały charakter międzynarodowy. W konferencji na Uniwersytecie Adama Mickiewicza, której towarzyszyło wmurowanie tablicy Janusza Korczaka, uczestniczyli przedstawiciele Kanadyjskiego Stowarzyszenia im. Janusza Korczaka. Idee korczakowskie znalazły się także w programie letniej szkoły pedagogów. Ważnym wydarzeniem na tym tle była konferencja *Prawa dziecka – pacjenta*, która odbyła się na Uniwersytecie Medycznym w Warszawie traktującym Korczaka symbolicznie jako absolwenta tej uczelni i wyraźnie identyfikującym się z jego połączoną rolą lekarza i pedagoga.

W tych działaniach na plan pierwszy wysuwała się rola Korczaka wychowawcy, badacza dziecka, rzecznika jego dziecięcych spraw i praw. Paradoksalnie w Roku Janusza Korczaka nie było wcale łatwo dotrzeć do korczakowskiej spuścizny. Prawa autorskie do podstawowych dzieł pedagogicznych: tetralogia *Jak Kochać dziecko*, *Prawo dziecka do szacunku*, *Prawidła wychowania*, *Momenty wychowawcze*, *Sam na sam z Bogiem*, *Pedagogika żartobliwa* od stycznia 2008 roku do 2016 roku nabył Instytut Książki Ministerstwa Kultury. Wcześniejsze próby umieszczenia tych prac w domenę publicznej skończyły się fiaskiem. Staraniem Rzecznika Praw Dziecka w Roku Korczaka w wewnętrznym wydawnictwie ukazały się prace *Jak kochać dziecko* i *Prawo dziecka do szacunku*⁶. Te podstawowe prace pedagogiczne zostały przetłumaczone na język hebrajski, niemiecki, francuski, rosyjski, węgierski, rumuński, włoski, fiński. Ciągłe brakuje tłumaczenia książek Korczaka na język angielski.

KORCZAK POZA GRANICAMI POLSKI

Rok Janusza Korczaka był również decyzją Parlamentu Rzeczypospolitej i Ministerstwa Spraw Zagranicznych zaprojektowany jako rok promocji Polski

⁶ Od listopada 2013 r. są one zamieszczone w całości na stronie Rzecznika Praw Dziecka.

na arenie międzynarodowej i pokazywania udziału naszego państwa w promocji praw dziecka i zgłoszonej z polskiej inicjatywy Konwencji o Prawach Dziecka. Idee i działalność Korczaka w pracy z dzieckiem pokazano na wystawie w Parlamencie Europejskim, na specjalnym, okolicznościowym spotkaniu w Radzie Europy, podczas seminarium UNESCO w Paryżu.

Zgodnie z zaleceniami MSZ w 25 polskich ambasadach odbyły się różnorodne imprezy akademickie, artystyczne, spotkania, seminaria. Ze strony polskiej uczestniczyli w nich wybitni przedstawiciele świata nauki, polityki, mediów, na czele z Małżonką Pana Prezydenta, Panią Anna Komorowską, która przyjęła honorowy patronat nad Rokiem Korczaka. Pani Prezydentowa uczestniczyła w seminarium korczakowskim w ambasadzie w Tokio, w Seulu. Brała także udział w uroczystym koncercie z okazji Roku Korczaka organizowanym przez ambasadę polską w Belgii.

Najszerszą, różnorodną działalność podjęły ambasady polskie w Ameryce Południowej: w Brazylii, Argentynie, Urugwaju, Peru, w których działają silne środowiska żydowsko-polskie, a także na Kubie⁷. Dziedzictwo Korczaka pokazywano na wystawach, filmach, w renomowanych ośrodkach akademickich odbywały się seminaria, konferencje z udziałem przedstawicieli Polski i Izraela. W Brazylii wydany został specjalny znaczek pocztowy z podobizną Korczaka. Dwumiesięczny program korczakowskich spotkań, warsztatów, konsultacji dla dzieci i nauczycieli włoskich zorganizowała ambasada polska w Rzymie. Specjalne konferencje, seminaria korczakowskie odbyły się w Nowym Jorku, Moskwie, Pekinie, Paryżu, Berlinie, Genewie, Sztokholmie, Pradze, Wiedniu, a także w Baku, Kijowie, Londynie, Sofii, Tallinie, Rydze i wielu innych stolicach świata. Korczak i prawa dziecka stały się głównym tematem międzynarodowego spotkania krajów bałkańskich, które z okazji prezydencji Albanii w Radzie Europy odbyło się w Tiranie. Finalnym zgromadzeniem korczakowskich środowisk politycznych, dyplomatycznych i pedagogicznych była konferencja w Izraelu.

W wielu przypadkach przewodnictwo korczakowskich działań przejęły Instytuty Kultury Polskiej, np. w Tokio, Budapeszcie, Bukareszcie, Pradze, Paryżu, Londynie, Sofii, Sztokholmie, Kijowie. Ambasadorami korczakowskich osiągnięć, idei i przesłań były w środowisku międzynarodowym również autorki najnowszych książek o Korczaku – Joanna Olczak-Ronikier promująca swoją najnowszą biografię Starego Doktora oraz Iwona Chmielewska, autorka książki dla dzieci pt. *Pamiętnik Blumki*, tłumaczonej na język niemiecki, japoński, koreański, hebrajski.

MIĘDZYNARODOWY KONGRES PRAW DZIECKA W WARSZAWIE

Zwieńczeniem wszystkich działań był zorganizowany przez Rzecznika Praw Dziecka Międzynarodowy Kongres Praw Dziecka w dniach 4–6 grudnia 2012 r. Pierwszego dnia – akademickie grono uczestników Kongresu gościła

⁷ Zob. P. Konieczny, *Obchody Roku Janusza Korczaka w Ameryce Łacińskiej*. „Pedagogika Społeczna”, 2013, nr 2.

w Belwederze Małżonka Prezydenta – Pani Anna Komorowska. Uczestniczyli w nim wybitni działacze praw dziecka w Europie i w świecie: były Komisarz Rady Europy ds. Praw Człowieka Thomas Hammarberg; Leda Kourosumba – przewodnicząca Europejskiej Sieci Rzeczników Praw Dziecka, ambasadorowie Izraela, Niemiec, wybitni badacze korczakowskiego dziedzictwa pedagogicznego z Niemiec, Izraela, Rosji, Japonii. Licznie zaprezentowało się także środowisko polskich pedagogów, m.in.: Bogusław Śliwerski, Maria Czerepaniak-Walczak, Wiesław Theiss, Jadwiga Binczycka, Barbara Smolińska-Theiss, Ewa Jarosz, Maria Szczepska-Pustkowska, Hanna Krause-Sikorska, Astrid Męczkowska-Christiansen i wielu innych. W programie konferencji pojawiły się trzy wątki: korczakowska filozofia dziecka i korczakowskie prawa dziecka odczytywane wspólnie, dialog z dzieckiem i dziecięce obywatelstwo. Wydawniczym pokłosiem Kongresu i roku Korczaka jest praca (w druku) *Rok Janusza Korczaka 2012. Nie ma dzieci – są ludzie*, wydawana w wersji polsko-angielskiej przez Rzecznika Praw Dziecka. Zawiera ona zarówno opracowania akademickie na temat pedagogiki Korczaka, ale także dokumentację i ewaluację tego przedsięwzięcia.

W Międzynarodowym Kongresie Praw Dziecka w Warszawie uczestniczyli także licznie przedstawiciele organizacji pozarządowych, działacze Polskiego Stowarzyszenia im Janusza Korczaka oraz stowarzyszeń korczakowskich z wielu krajów: z Izraela, Rosji, Wielkiej Brytanii, Francji, Czech, Holandii, Japonii. Spotkanie połączone było z uroczystym podpisaniem Deklaracji Warszawskiej, aktu – apelu przygotowanego z okazji Roku Janusza Korczaka i skierowanego do społeczności polskiej i międzynarodowej w obronie praw dziecka (załączony do tekstu). Artystycznym akordem tego spotkania był musical „Korczak” wystawiony przez Operę Podlaską w Białymstoku.

ROK KORCZAKA Z PERSPEKTYWY INTERNETU

Inną odsłoną Roku Janusza Korczaka, edukacyjną lekcją odbieraną za pomocą mediów były wszelkie działania podejmowane w Internecie. Badacze nowych mediów są w zasadzie zgodni, że „Internet jest odrębnym światem posiadającym własną społeczność, własne zasady, własne prawa. A także własną kulturę”⁸. W tej perspektywie wszelkie informacje, które pojawiały się w Internecie pełniły rolę swoistego zasobu kulturowego, wykorzystywanego i pomnażanego przez wszystkich, którzy do nich sięgali. Najważniejsze jednak iż w wyszukiwaniu i dodawaniu informacji, ujawnianiu własnych opinii tworzyła się specjalna sieć komunikacji, budowały się wirtualne relacje między internautami zainteresowanymi Korczakiem. Rozwijała się swoista, wirtualna, zarówno polska, jak i międzynarodowa internetowa społeczność, wspólnota korczakowska połączona medialną siecią, a zwłaszcza strona www.2012.korczak.pl.

⁸ M. Sieńko, *Człowiek w pajęczynie. Internet jako zjawisko kulturowe*. Wrocław 2002, s. 93.

Jak pokazuje Google Analytics, łączna liczba odsłon, wejść na stronę 2012.Korczak.pl w ciągu całego roku 2012 wynosiła 320 898. Zdecydowana większość odsłon dokonywała się w języku polskim, znacznie mniej w angielskim. Dla 7% internautów strona źródłowa była w innym języku. Najczęściej odwiedzana była strona główna, a następnie internauci sięgali do zakładek pokazujących *Dzieciństwo i młodość Korczaka*, *Prośbę twojego dziecka* oraz *Wykłady Janusza Korczaka*.

Analiza przeprowadzona za pomocą programu Newspoint pokazuje rozkład liczebności i częstości słów kluczowych. Najczęściej oczywiście wpisywane było hasło „Janusz Korczak”, obok tego pojawiało się hasło „Dom Sierot”, „lekarz”, rzadziej „wychowawca”. Od stycznia 2012 r. na Facebooku uruchomiona została strona (Fanpage) Rok Janusza Korczaka <https://www.facebook.com/RokJanuszaKorczaKa>, na której w ciągu roku zalogowało się ponad 6 tys. osób z różnymi wpisami, materiałami, dokumentami. Korczakowska strona Fanpage stała się jak dotąd prężnym serwisem społecznościowym służącym wymianie informacji, komunikacji osób zainteresowanych ideami Korczaka i prawami dziecka. W wymianie informacji na korczakowskiej Fanpage dominowały trzy hasła: Janusz Korczak, dzieci i prawa dziecka.

Jak internauci ocenili Rok Korczaka? Z takim pytaniem ankietowym zwrócono się do 1016 internautów powyżej 16 roku życia. Zdecydowana większość respondentów (70%) bardzo pozytywnie oceniła inicjatywę ogłoszenia Roku Korczaka. Najbardziej akceptujące oceny (powyżej 83%) deklarowały osoby w wieku powyżej 45 lat. Młodzi internauci kojarzyli Korczaka najczęściej z pedagogiką, z prawami dziecka, dla osób starszych Korczak jest przed wszystkim tragiczną postacią wpisaną w II wojnę światową i Holokaust.

Aż 13% stwierdziło w ankiecie, że miało okazję uczestniczyć bezpośrednio w jakimś wydarzeniu związanym z Rokiem Korczaka. W większości były to imprezy szkolne, skoncentrowane wokół biografii Korczaka i jego działalności na rzecz praw dziecka i poszanowania jego godności. Informacje o tych działaniach trafiały do respondentów najczęściej za pomocą prasy lokalnej i mediów społecznościowych.

Generalnie można stwierdzić, że Rok Korczaka był ważnym, udanym przedsięwzięciem społeczno-edukacyjnym. Miał on wyraźny, udokumentowany rezonans społeczny. Przyniósł nie tylko wiele centralnych inicjatyw, ale przede wszystkim, wyzwolił oddolną inicjatywę społeczną, uaktywnił wiele środowisk, którym bliskie są problemy dzieci, ochrony praw dziecka i ich obywatelskiej partycypacji w życiu społecznym

Rok Korczaka rozgrywał się zarówno w realnych działaniach prowadzonych przez różne podmioty, jak i w Internecie. W tym przypadku Internet nie tylko odbijał to, co działo się „w realu”, ale także za jego pośrednictwem budowała się i rozwijała grupa społecznościowa wspierająca dzisiaj idee godności dziecka, jego praw i dziecięcego obywatelstwa.

Rok Janusza Korczaka był także znakomitą okazją promocji idei korczakowskich, a zwłaszcza praw dziecka na arenie międzynarodowej. Pokazywał szczególnie rolę Polski i symboliczny udział Janusza Korczaka w przygotowanie podstawowego dokumentu regulującego prawa dziecka, jakim stała się – Konwencja o Prawach Dziecka.

Jak pokazały badania ewaluacyjne, Rok Janusza Korczaka spełnił ważne zadania edukacyjne, społeczno-kulturowe i ideowo-polityczne. Był to jak dotąd największy program popularyzujący idee Korczaka, a przede wszystkim najszersze, najbardziej wyraziste – od czasu uchwalenia Konwencji o Prawach Dziecka – przedsięwzięcie państwowe i społeczne promujące prawa dziecka w Polsce i na świecie.

DEKLARACJA WARSZAWSKA

My, uczestnicy Międzynarodowego Kongresu Praw Dziecka, obradującego w 2012 roku w Warszawie oraz Ci, dla których dobro dziecka oraz ochrona jego naturalnych praw są wartościami najcenniejszymi – w roku poświęconym osobie i ideom Janusza Korczaka – wychowawcy, lekarza, pedagoga, opiekuna sierot, rzecznika praw dziecka w społeczeństwie – zwracamy się do rodziców, wychowawców i opiekunów, do nauczycieli, polityków, duchownych, do wszystkich osób odpowiedzialnych za kształt życia społecznego – z apelem o urzeczywistnienie dziedzictwa Janusza Korczaka.

Fundamentem Korczakowskiej filozofii jest mądra miłość do dziecka, uznanie jego podmiotowości, godności, wolności i odpowiedzialności, respektowanie prawa do szacunku, do partnerstwa w rodzinie, społeczeństwie i państwie. Dziecko jest obywatelem, którego głos należy słuchać zarówno w jego sprawach osobistych, jak i rodzinnych, społecznych oraz państwowych.

Przypominamy za Januszem Korczakiem, że dzieci – są ludźmi. Dziecko jest człowiekiem, a nie zadatkem na przyszłego człowieka.

Zasady wychowawcze Janusza Korczaka, które legły u podstaw Konwencji o Prawach Dziecka, powinny być żywe w rodzinie, w szkole, w placówkach wychowawczych, opiekuńczych, kulturalnych, w działalności organizacji pozarządowych, religijnych i organów władzy publicznej.

Dzisiaj po 23 latach od uchwalenia przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych Konwencji o Prawach Dziecka oczekujemy od każdego państwa:

- Pełnego wdrożenia jej postanowień oraz ratyfikacji wszystkich Protokołów fakultatywnych do Konwencji o Prawach Dziecka
- Powołania w każdym państwie niezależnej instytucji Rzecznika Praw Dziecka
- Ustanawiania praw i tworzenia warunków, w których w pełni będą respektowane naturalne prawa dziecka.

W imię pokoju i szacunku dla podstawowych praw człowieka oraz wiary w godność i wartość istoty ludzkiej, w dążeniu do zapewnienia każdemu atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia wzywamy zarówno rządy, jak i organizacje pozarządowe oraz wszystkie dorosłe osoby do podjęcia wszelkich działań gwarantujących każdemu dziecku świat wolny od przemocy, upokorzenia, biedy, niesprawiedliwości, dyskryminacji i zaniedbania, gwarantujących wszystkim pokoleniom dobrą przyszłość.

Anna Komorowska   *Barbara Smolińska-Theiss*